Зоряна Гбур

*доктор наук з державного управління, професор,
професор кафедри управління охороною
здоров'я та публічного адміністрування
Національний університет охорони
здоров'я України імені П.Л.Шупика, м. Київ, Україна,
e-mail: ernest-natan@ukr.net
<https://orcid.org/0000-0003-4536-2438>*

ОСНОВНІ ФУНКЦІЇ ТА ЕФЕКТИВНІСТЬ МОССАДУ

Анотація. Статтю присвячено дослідженню діяльності ізраїльської спецслужби Моссад, його функцій та ефективності діяльності. Специфіка здійснення політики в галузі національної безпеки Ізраїлю продиктована як значним впливом на розвиток геополітичної ситуації в регіоні, так і унікальними особливостями історичного розвитку, політичних інститутів та концептуальних положень, пов'язаних із забезпеченням безпеки країни. Ізраїльська зовнішня розвідка Моссад вважається однією з найефективніших розвідувальних служб світу. Доведено, що Моссад відповідає за збір розвідувальної інформації; проведення таємних спеціальних операцій закордоном; виявляє небезпеки, що загрожують країні, її громадянам та ізраїльським громадам в діаспорі, прагне їх попередити та діє з метою укріплення безпеки та військової потужності Ізраїлю. Історія Моссаду, його таємні операції та акції покриті завісою секретності. Визначено, що Моссад успішно та ефективно виконує свої завдання з приводу протистояння загрозам національній безпеці. В структурі Моссаду прослідковується акцент на функціональній спеціалізації – кожна значна галузь представлена відповідним підрозділом. До складу структури Моссаду входять декілька основних управлінь, що займаються збором та забезпеченням розвідувальною інформацією вищі органи державної влади, приймають участь у зовнішньополітичних акціях «розвідувального впливу», координують захист євреїв у країнах розселення, проводять стратегію «таємної дипломатії». Значення Моссаду визначається тим, що він не тільки є постачальником інформації про події, що відбуваються закордоном в економічній, військовій та політичній галузях, але й складає аналітичні огляди, у яких надається інтерпретація вже оброблених даних. Іншими словами, Моссад формує інформаційну базу, що слугує для розробки виконавчою владою стратегічних рішень коротко-, середньо- та довгострокового зовнішньополітичного планування.

Ключові слова: Моссад, спеціальна розвідка, національна безпека, загрози, тероризм.

Zoriana Hbur

*Doctor of Science in Public Administration, Professor,
Professor of Security Management
Health and Public Administration
National University of Security
of Health of Ukraine named after P.L. Shupyk, Kyiv, Ukraine,
e-mail: ernest-natan@ukr.net
<https://orcid.org/0000-0003-4536-2438>*

MAIN FUNCTIONS AND EFFICIENCY OF THE MOSSAD

Abstract. The article is devoted to the study of the activities of the Israeli secret service Mossad, its functions and effectiveness. The specifics of Israel's national security policy are dictated by both the significant impact on the geopolitical situation in the region and the unique features of historical development, political institutions and conceptual provisions related to the country's security. Israel's Mossad foreign intelligence service is considered one of the most effective intelligence services in the world. Mossad has been shown to be responsible for gathering intelligence; conducting secret special operations abroad; identifies threats to the country, its citizens and Israeli communities in the diaspora, seeks to prevent them and acts to strengthen Israel's security and military capabilities. The history of the Mossad, its secret operations and actions are shrouded in secrecy. It is determined that the Mossad successfully and effectively performs its tasks of confronting threats to national security. In the structure of the Mossad there is an emphasis on functional specialization - each significant branch is represented by the corresponding division. The Mossad structure includes several major departments that collect and provide intelligence to the highest authorities, participate in foreign policy campaigns of "intelligence influence," coordinate the protection of Jews in resettlement countries, and pursue a strategy of "secret diplomacy." The importance of the Mossad is determined by the fact that it is not only a provider of information about events occurring abroad in the economic, military and political spheres, but also compiles analytical reviews, which provide an interpretation of the already processed data. In other words, the Mossad forms an information base that serves to develop the executive branch of strategic decisions for short-, medium- and long-term foreign policy planning.

Keywords: Mossad, special intelligence, national security, threats, terrorism.

Постановка проблеми. Протягом усього періоду існування ізраїльської держави роль спецслужб у вирішенні внутрішньо- та зовнішньополітичних завдань була досить вагомою. За Ізраїлем закріплено імідж країни, для якої першочергове значення мають питання оборони та національної безпеки. Відчуття перманентної загрози і як наслідок – прагнення до збереження можливості для маневру, обумовлюють ставку на ситуаційне реагування та

прийняття швидких рішень, що відповідають конкретним обставинам, а не довгостроковій стратегії [1].

Національна безпека Ізраїлю, її принципи та стратегія ґрунтуються на доведених до досконалості координації людських та технічних ресурсів країни. Ізраїль виник після Другої світової війни. В країні, яка оточена ворожнече налаштованими арабськими державами, сформувався тріумвірат органів безпеки, що покликані найбільш ефективно використовувати свої переваги перед ворогом. Навколо спецслужб Ізраїлю існує багато міфів, найпопулярнішим з яких є твердження про всесильність та невловимість ізраїльських розвідників. Як і військовий компонент ще не створеного Ізраїлю, спецслужби країни були інституційно оформлені ще до 1948 року. Лідерство серед даних установ належить спеціальній розвідці, зокрема Моссаду.

Ізраїльський Моссад найбільш закрита розвідувальна спільнота світу. Його минулий та теперішній стан оповиті ореолом секретності, і те, з якою завзятістю та холоднокрівністю агенти цієї спецслужби розправлялись з ворогами. При цьому про справжні масштаби діяльності Моссаду залишається лише здогадуватися. Більша частина операцій Моссаду, навіть проведені десятиріччя тому, залишаються секретними. На даний час відбувається загострення військово-політичної ситуації на Близькому Сході, й участь спеціальної розвідки в забезпеченні стабільності та безпеки Ізраїлю особливо актуальна та необхідна.

З дня заснування спецслужби, 1 квітня 1951 року, багато змінилося та своє 70-річчя ізраїльська розвідка зустрічає у доволі непростих обставинах. Адже в травні 2021 р. відбулось найбільше з 2014 р. загострення палестинсько-ізраїльського конфлікту, різко погіршились турецько-ізраїльські відносини, напруженою залишається ситуація з Єгиптом. Все це потребує чіткої та швидкої реакції Ізраїлю на зміну ситуації з метою недопущення порушення національних інтересів. Адже саме Моссад несе відповідальність за розвідувальні операції закордоном, а також проводить акції щодо знешкодження терористів за межами Ізраїлю [2].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми зовнішньополітичної діяльності Ізраїлю та діяльність ізраїльських спецслужб є предметом постійної уваги засобів масової інформації, але залишаються недостатньо висвітленими в академічній літературі. Серед наукових доробок з питань діяльності спецслужб Ізраїлю, ведення зовнішньої розвідки та забезпечення безпеки можна відзначити праці наступних науковців, зокрема, Д. Айзенберга, А. Базуліна, Д. Ваксмана, У. Дан, Ю. Костенко, А. Корнілова, Е. Ландау, С. Ласенські, Л. Млечина, М. Навона, І. Ригова, Б. Рейч, С. Софера, М. Хеллера, Я. Нестеренко, Н. Ходасевич та інших. Проте, на сучасному етапі деякі питання діяльності Моссаду, потребують подальшого дослідження та систематизації.

Метою статті є виокремлення основних функцій та оцінка ефективності діяльності Моссаду як однієї з найвпливовіших служб ізраїльської спеціальної розвідки.

Виклад основного матеріалу. Історія Моссаду невід’ємна, значна частина історії національного становлення держави Ізраїль. До офіційного оголошення держави Ізраїль 14 травня 1948 року в рамках організації єврейської самооборони «Хагана» с 1942 року існувала єдина служба «Шерут едіот» або скорочено «Шай», яка виконувала розвідувальні та контррозвідувальні функції. «Шай» вербувала агентів в органах влади Британського мандату та інформаторів в арабському середовищі, протидіяла проникненню ворожих агентів в ряди «Хагани» та «Єврейського агентства», боролась з радикальними ізраїльськими організаціями «Лехи». 30 червня 1948 року керівник «Шай» Іссер Беері з ініціативи прем’єр-міністра Давида Бен-Гуріона зібрав нараду керівників відділів, на якій оголосив про реорганізацію цієї служби за британським зразком

13 грудня 1949 року прем’єр-міністр Ізраїлю Давід Бен-Гуріон підписав секретний лист, у якому мова йшла про об’єднання усіх розвідувальних служб. Так було покладено початок створенню однієї з найефективніших спецслужб світу – Моссад. Щоб прояснити діяльність ізраїльської розвідки, в липні 1950 року була організована зустріч глав дипломатичних представництв Ізраїлю, на якій обговорювались відношення розвідки та дипломатів, які до того часу були достатньо напруженими. На даній зустрічі також були присутні глави розвідувальних організацій Ізраїлю. Офіційно це відомство було створено 1 квітня 1951 року в результаті об’єднання «Центрального інституту координації» та «Центрального інституту розвідки та безпеки» [2].

До 1957 року у складі Моссаду не було оперативних підрозділів, тому операції виконувались із залученням оперативників з інших спецслужб.

Проблеми ефективного функціонування зовнішньої розвідки Ізраїлю були обумовлені дублюванням функцій між військовою розвідкою та політичними установами, це й стало основною причиною створення Моссаду. Шилоах тимчасово розділив функції розвідки між політичними установами та відділом розвідки Міністерства Оборони Ізраїлю, який у свою чергу підпорядковувався політичному відділу. При цьому зовнішня розвідка продовжувала співпрацювати зі своїми агентами.

Незвично високий порівняно із розміром Ізраїлю та його чисельністю населення, рівень національної безпеки є результатом вимушеної необхідності протистояти як військовим, так і перманентним терористичним екстремістським загрозам з боку арабських країн. Серед чинників високого професійного рівня та військової спроможності, в ізраїльських правоохоронних органів, різного виду спецслужб та армії, переважає ефективна військова інфраструктура одночасно з розвинутими технологічними можливостями та бойовим досвідом, яким не володіє жодна схожа з Ізраїлем країна. Разом з тим, мала площа території та нечисленний ресурс населення, з одночасним зосередженням громадян Ізраїлю в обмеженій кількості міських центрів, також відсутність чітких державних кордонів, у якійсь мірі роблять Ізраїль уразливим.

З різних причин роль Моссаду у встановленні миру та довіри на

Близькому Сході оцінюється неоднозначно. Разом з тим варто відзначити, що саме зовнішня розвідка надала політичному керівництву Ізраїлю ідею побудови «периферійних альянсів» в 1950-х роках, коли упор у зовнішній політиці Тель-Авіву був зроблений на покращення відносин з неарабськими країнами та народами Близького Сходу – Туреччиною, Іраном, Ефіопією, курдами. Історія внесла свої корективи в регіональні реалії, однак це не єдиний приклад «мирного» впливу Моссаду на прийняття зовнішньополітичних рішень.

Руйнування арабської «блокади» через підписання Ізраїлем мирних угод з Єгиптом (1979 р.) та Йорданією (1994 р.) – теж результат активних зусиль зовнішньої розвідки Моссаду. Навіть на початках палестино-ізраїльські контакти, що не мали відношення до спецслужб в рамках так званого процесу Осло в підсумку все одно вийшли на рівень розвідки та тривали за її участі [3].

Моссад за своїм призначенням та функціями порівнюється з американським ЦРУ. Вважається однією з найбільш ефективних та професійних служб світу. Входить у п'ятірку найбільш ефективніших розвідувальних служб світу. Діяльність Моссада глибоко засекречена та інформація про дану спецслужбу й її роботу з'являється, як правило, або через багато років після подій, або в результаті невдач і провалів. До кінця 1990-х офіційно не розголошувалось навіть ім'я начальника служби [4, с. 43].

Отже, Моссад – це ізраїльська розвідувальна служба яка, окрім отримання секретної інформації займається фізичним усуненням ворогів ізраїльської держави. Це цивільна структура й тому у ній не використовуються військові звання. Разом з тим, більшість її співробітників пройшли службу в армії та мають військові звання [4, с.17].

Штат працівників налічує біля 1200 людей, включаючи технічний персонал. Організація також використовує велику кількість завербованих агентів по всьому світі, кількістю 35 тисяч людей. Співробітники Моссада можуть вийти на пенсію в 45 років (рік служби закордоном зараховується за півтора роки). Так, директор Моссад Меір Даган (2002–2011 рр.) має звання генерал-майору. Своєю кадровою політикою Моссад суттєво відрізняється від аналогічних спецслужб світу. Штаб-квартира Моссада знаходиться в Тель-Авіві [5, с.11].

Моссад займається збором розвідувальної інформації закордоном, здійснює акції політичного характеру, організовує розвиток відносин зі спецслужбами інших країн, крім того, веде активну боротьбу з тероризмом, як на території держави Ізраїль, так і за його межами. Окрім того, до компетенції Моссад входить збір інформації про кожну арабську армію: про дислокацію, озброєння, моральний дух, керівництво, а також вся інформація про внутрішню обстановку в арабських країнах, про відношення між лідерами арабських країн, про дипломатичну активність усіх інших країн в арабському світі. А також стежить за комерційною діяльністю арабських держав, зокрема, в галузі поставок західної зброї та попередження вербовки військових, економічних та політичних експертів [6].

Основними напрямками діяльності Моссад є:

- таємний збір інформації закордоном;
- попередження терористичної діяльності проти ізраїльських об'єктів закордоном;
- розвиток та підтримка особливих таємних політичних та інших зв'язків закордоном;
- попередження розробок та придбання запасів неконвенціональної зброї ворожими країнами;
- здійснення репатріації євреїв з країн, офіційний в'їзд в Ізраїль з яких неможливий;
- отримання стратегічної, політичної та оперативної розвідувальної інформації;
- виконання особливих операцій за межами Ізраїлю [2].

Набір працівників у Моссад проводиться, як правило, серед громадян Ізраїлю, що були в армії, а також серед випускників вищих навчальних закладів. Попередні випробування та перевірки тривають декілька місяців. Цією роботою займається вербувальний відділ кадрового управління. Тих, хто успішно склав випробування зараховують в академію Моссад, яка має назву «Мідраш».

Усією діяльністю Моссад керує директорат у складі директора, його заступників та адміністративних служб. Директор Моссад входить в Комітет керівників розвідувальних служб або скорочено «Вараш» та підпорядковується напряму прем'єр-міністру Ізраїлю [2].

З 2016 року Моссад використовує креативний підхід для залучення нових працівників із сфери високих технологій. На сайті організації публікується кіберзагадка, вирішив яку, кандидат у «шпіони» переходить до наступної головоломки, а той, хто пройшов всі етапи квесту отримує шанс на роботу в одній з найкращих спецслужб світу. Даний своєрідний онлайн-тест став ефективним інструментом найму. Не дивлячись на престиж та авторитет Моссаду, останнім часом організація стикається з проблемою набору висококваліфікованих спеціалістів індустрії хай-тек. Через сайт відбувається набір кандидатів різного профілю – від професіоналів у сфері кібербезпеки та технологій до економістів та логістів [7]. Структуру Моссад зображено на рис. 1.

Рис. 1. Структура Моссад

Джерело: складено на основі [2, 3].

Враховуючи те, що Ізраїль знаходиться в постійному ворожому оточенні значну роль у роботі Моссаду відіграють добровольці – так звані сайанім, які напряду не співпрацюють з ізраїльської зовнішньою розвідкою, але, симпатизуючи ізраїльській державі, опосередковано надають його спецслужбам допомогу. Значна роль у вирішенні зовнішньополітичних завдань через Моссад відводиться не тільки політичному, але й ударному компоненту (Управління з проведення диверсійних акцій «Мецада») [3]. Не випадково Моссад вважається одночасно політичним та диверсійним органом.

Закономірним є те, що ізраїльська політична еліта в значному ступені завжди складалась та складається з військових, а також представників зовнішньої та внутрішньої розвідки. Багато колишніх керівників спецслужб займаються політикою. Відмінною рисою не тільки Моссаду, але й всієї військової та політичної системи Ізраїлю є її демократичність в частині, що стосується «неугодної» офіційної лінії думки.

Слід зазначити, що бюджет Моссаду за 2019–2021 рр. значно збільшився з 1,5 млрд шекелей до 2,6 млрд шекелей. Зростання фінансування пояснюється тим, що Моссад контактує напряду з Міністерством фінансів Ізраїлю, що не роблять представники Армії оборони Ізраїлю (ЦАХАЛ) та інших організацій, які відповідають за оборону та безпеку Ізраїлю [8].

Основними об'єктами спецслужб Ізраїлю є арабські держави, їх наміри, плани відносно Ізраїлю, їх бойові та економічні можливості, лідери арабських держав, внутрішня та зовнішня політика даних країн, в тому числі відносно Ізраїлю.

Спецслужба Моссад збирає секретну інформацію, яка стосується США: політика, прийняті рішення стосовно Ізраїлю керівниками США, збираються дані та інформація про військово-технічні новинки, як в США, так і в інших країнах, визнаних лідерах у виробництві високотехнологічної зброї. Моссад веде спостереження за сіоністськими організаціями та діяльністю в світі.

Крім цього до функцій Моссаду входить протидія арабській пропаганді та нейтралізація сіоністської діяльності різних організацій. Також ізраїльська спецструктура здійснює широкомасштабні секретні програми політичного, економічного та напіввійськового характеру, особливо в африканських країнах [9, с. 42].

Повноваження зовнішньої розвідки, служби внутрішньої безпеки та інших спецслужб Ізраїлю в спеціальному законі не визначені, повноваження обговорюються у законодавстві Ізраїлю. В параграфі 29 основного закону зазначено, що уряд має право виконувати від імені держави будь-яку операцію, впровадження в життя якої не довірено законом іншому органу. Тобто уряд, згідно законодавству – керує розвідкою та питаннями державної безпеки, оскільки жоден орган не уповноважений для цього [10, с. 16].

На думку експертів, ефективність діяльності ізраїльської зовнішньої розвідки Моссаду підвищилась з того часу, як Моссад став активно співпрацювати з військовою розвідкою (АМАН), та проводити спільні з нею операції. Результатом даної співпраці були, зокрема, дві спеціальні операції в Сирії – знешкодження ядерного об'єкту та людини, що контролювала усю сирійську атомну програму – дана операція результат тандему спецпідрозділів армії та Моссаду. За час існування Моссаду скоротилась кількість терактів на території Ізраїлю та масштаби фінансування ісламістських організацій з-за кордону [11, с. 133].

Протягом десятиліть агенти Моссаду вишукували ворогів Ізраїлю. У їх переліку нацистські військові злочинці, включаючи відповідального за «остаточне рішення ізраїльського питання» Адольфа Ейхмана, вбивці членів ізраїльської

збірної на Олімпіаді в Мюнхені, голови палестинських терористичних організацій та іранські вчені-ядерники.

Найбільш ефективною була атака на іранський завод з розділу ізотопів урану. В рамках особливо засекреченої операції за допомогою американського АНБ був розроблений небезпечний комп'ютерний вірус-диверсант. Згодом даний вірус, названий Stuxnet, серйозно порушив роботу тисячі центрифуг у підземному іранському центрі в Натанзеє. Перша версія Stuxnet підняла тиск в центрифугах з метою пришвидшення їх зносу. Друга, більш сучасна версія вірусу, виводила з ладу їх ротори. В результаті були зруйновані декілька тисяч центрифуг та іранська програма напруцювання ядерних матеріалів відстала на декілька років [8].

В 2018 році Моссад була проведена фантастична розвідувальна операція, в результаті якої було викрадено 500 кг секретних документів із іранського сховища, що підтвердили той факт, що керівники Ірану і не думали згортати свої ядерні та ракетні програми.

В 2019 році, з перших місяців пандемії Covid-19 ізраїльська служба зовнішньої розвідки Моссад активно долучилась до боротьби з хворобою. Були використані міжнародні контакти та агентурна мережа по всьому світу, оперативники закупляли дефіцитне медичне обладнання для ізраїльських лікарень. Моссад міг перехоплювати вантажі, замовлені іншими країнами, чи купляти необхідне у ворожих арабських держав: Об'єднаних Арабських Еміратів, Єгипту, Саудівської Аравії, Йорданії, Катару. Агенти заволоділи закордонними технологіями, що допомогли Ізраїлю налагодити власне виробництво тестів на коронавірус, апаратів ШВЛ, масок та респіраторів. Завдяки таким діям вдалося уникнути масштабного розповсюдження коронавірусу в країні. Моссад став ефективною зброєю Ізраїлю проти незвичного зовнішнього ворога – пандемії Covid-19 [12].

Як і будь-яка розвідка світу, Моссад має свої сильні та слабкі сторони. На спецслужбу нарікають, що замість захисту державних інтересів, вона все більше дбає за інтереси окремих політиків. Сучасні технології з кожним роком ускладнюють життя таємним агентам, руйнуючи їх імідж «невидимок» [8]. На відміну від розвідувальних організацій США, Англії, Китаю, Росії та Франції, які діють в різних регіонах світу, діяльність спецслужб Ізраїлю в цілому має локальний характер та в основному обмежується близькосхідним регіоном та прилеглими до нього країнами. Ізраїль цікавлять, насамперед, військово-політичні плани арабських країн, в той час як ЦРУ США та служби інших держав охоплюють питання світової політики та чинять на неї активний вплив.

В даний час технології є одним з основних двигунів зростання, а також основою успіху в оперативній та розвідувальній діяльності. Однією з основних складових національної політики та безпеки Ізраїлю є діяльність із залучення інновацій. Дослідження науково-технологічного потенціалу країн за допомогою Моссаду дозволили Ізраїлю визначити пріоритети технологічного розвитку держави, розширити ринок збуту інформаційних продуктів та біотехнологій, позбавитися конкурентів. Так, в 2017 році Моссад створив

інноваційний технологічний Фонд «Лібертад» з метою прискорення проведення наукових досліджень та розробок для інтенсифікації процесу впровадження технологій та досягнення цілей в різних сферах діяльності [13]. Даний Фонд створений з метою технологічного розвитку інноваційних можливостей Моссада шляхом зв'язків із приватними стартап-компаніями, які використовують провідні технології. Фонд інвестуватиме у науково-дослідні та дослідно-конструкторські розробки стартап-компаній. Інвестиційний механізм фонду, який дозволить Моссаду використовувати переваги Ізраїлю як «Startup Nation», унікальний. В обмін на фінансування програм Моссад отримає ліцензію на використання розробленої технології, без жодних зобов'язань з технічного обслуговування та експлуатації з боку розробника (Equity Free), без обмежень на розроблений ІР та без відшкодування суми інвестицій. Моссад пропонує компаніям та підприємцям, що займаються розробкою інноваційних технологій, надати фонду свої пропозиції з наступних напрямків:

- роботизовані інноваційні технології у гнучкій робототехніці, наносистемах, Biomimetics та рішеннях із прихованого переміщення в повітрі, на морі та на суходолі;
- інноваційні технології в галузі Energy Harvesting та Self Powered Systems;
- інноваційні технології для шифрування даних на високих швидкостях (100 Gbps та вище), в розробці яких використані неконвенціональні та революційні методи;
- інноваційні технології для автоматичного визначення характерних рис особистості (personality profiling) на основі аналізу дій та поведінки в соцмережах;
- автоматизовані методи концентрації документів, каталогізації, визначення сутності та семантичних зв'язків за допомогою машинного навчання (Machine Learning) в різних галузях на івриті та іншими мовами [13].

Фонд «Лібертад» виступає в якості стратегічного інвестиційного підрозділу Моссад. Його метою є допомога у підвищенні технологічних можливостей організації та створення мосту в ізраїльську індустрію стартапів. Можна зазначити, що Моссад поступово виходить з тіні та відкривається для роботи з цивільними фірмами, оскільки йому необхідна тісніша співпраця для перемоги у битвах, що переходять з «поля» в комп'ютерну сферу.

За рівнем використання інформаційних технологій в розвідці Моссад вважається однією з передових. Його розвідувальні центри безперервно переробляють значні обсяги інформації, яка надходить із супутників безпілотних розвідників, мініатюрних прихованих камер та автоматичних датчиків, встановлених вздовж кордону. Напередодні конфлікту з Сектором Газу в травні 2021 року Ізраїль ввів в експлуатацію новий супутник спостереження за землею поверхнею з роздільною здатністю до одного метра. Навіть Пентагон перейняв ізраїльський досвід в галузі засобів автоматичного спостереження та антитерористичної боротьби.

Значний штат висококваліфікованих спеціалістів Моссаду з багаторічним досвідом у поєднанні з новаторським підходом – міцне підґрунтя ізраїльської національної безпеки. Ізраїль став інноваційною державою та перетворився в світовий центр високих технологій завдяки національному бажанню жити в мирі та бути захищеним від ворожих впливів. Постійне прагнення до виживання активізує головний та, єдиний ресурс ізраїльтян – їх інтелект.

Висновки. Питання забезпечення державою своєї безпеки, побудови мирних, партнерських та інших відносин з блоками держав та іншими «акторами» міжнародних відносин є життєво необхідні та представляють безсумнівний інтерес. У близькосхідному регіоні ці питання набувають ще більшої гостроти та значимості. Регіон фрагментований, у ньому стикаються різні інтереси, мають місце постійні конфлікти. Ізраїльська розвідка повинна виконувати роль гаранту безпеки ізраїльтян.

В таких умовах значущими є чинники, які визначають тенденції регіонального та внутрішньополітичного розвитку країни. Що стосується Ізраїлю, то етно-конфесійний чинник та ісламський фактор відіграють суттєву роль у визначенні його зовнішньої та внутрішньої політики, надаючи беззаперечний вплив на поведінку на міжнародній арені.

Для Ізраїлю головним показником ефективності антитерористичної політики є сам факт існування ізраїльської держави на території Близького Сходу, а також рівень розвитку країни, який в цьому регіоні є найвищим.

Головним завданням Моссаду є добування розвідувальних даних, їх узагальнення та аналіз. Самостійних дій політичного характеру Моссад не вживає. Уся інформація після обробки надходить політичному керівництву Ізраїлю, яке на основі отриманих даних приймає відповідні рішення.

Гасло Моссаду полягає в тому, що він завжди повинен прокладати шлях, заохочувати ініціативу та творчий підхід, і в той же час повинен слугувати серйозним попередженням.

Протягом своєї історії Моссад вважається однією з кращих розвідувальних агенцій світу. Як зазначав перший директор Моссаду Реувен Шилоах, таємна діяльність повинна ґрунтуватися на сучасних технологіях та використанні новітніх досягнень в галузі шпionaжу. Цих слів Моссад дотримується дотепер.

Література:

1. Ходасевич Н. Д. Политика государства Израиль в области обеспечения национальной безопасности. 76-я научная конференция студентов и аспирантов Белорусского государственного университета : материалы конф. в 3 ч. Ч. 3, Минск, 13–24 мая 2019 г. / Белорус. гос. ун-т, Минск : БГУ, 2019. С. 700–703. URL: <http://elib.bsu.by/bitstream/123456789/238211/1/700-703.pdf> (дата звернення: 04.06. 2021).
2. Внешняя разведка Израиля Моссад. URL: http://vimpel-v.com/security/special_comand/69-mossad.html (дата звернення: 05.06. 2021).
3. Моссад Agentura. URL: <http://www.agentura.ru/dossier/izrail/mossad/> (дата звернення: 04.06. 2021).
4. Равив Д., Мелман Й. История разведывательных служб Израиля. М. : Междунар. отношения, 2000. 520 с.

5. Парахонський Б.О. Близький Схід: міжнародна безпека, регіональні відносини та перспективи для України : монографія. Київ : ПЦ «Фоліант», 2008. 591 с.
6. МОССАД. URL: www.mossad.gov.il (дата звернення: 05.06. 2021).
7. Хадашот. «Моссад» опублікував очередную загадку на своем сайте. URL: <http://archive.hadashot.kiev.ua/content/mossad-opublikoval-ocherednuyu-zagadku-na-svoem-sayte> (дата звернення: 05.06. 2021).
8. Lenta.ru. «Либо убей, либо погибни» Яды, бомбы, интриги. Как легендарная разведка «Моссад» 70 лет устраняет врагов еврейского государства? URL: https://lenta.ru/articles/2021/04/01/mossad_70/ (дата звернення: 04.06. 2021).
9. Сіновець П.А. Міжнародні колізії навколо іранської ядерної програми. Близький Схід: міжнародна безпека, регіональні відносини та перспективи для України: монографія. Київ: ПЦ «Фоліант», 2008. 591 с.
10. Янов О. Антитеррористические аспекты действий вооруженных сил Израиля. *Зарубежное военное обозрение*. 2006. № 8. С. 12–22.
11. Игошина Ж.Б. Трансформація арабських країн у контексті глобалізації : монографія. Одеса : Фенікс, 2012. 221 с.
12. Бабель. Моссад стал оружием Израиля против коронавируса. URL: <https://babel.ua/ru/texts/41943-mossad-stal-oruzhiem-izrailya-protiv-koronavirusa-agenty-zakupayut-i-perehvatyvayut-oborudovanie-i-tehnologii-cherez-svoyu-shpionskuyu-set-po-vsemu-miru-pereskazyvaem-material-nyt> (дата звернення: 05.06. 2021).
13. Министерство иностранных дел Израиля. Израильская внешняя разведка создает собственный инновационный фонд «Либертад». URL: <https://mfa.gov.il/MFARUS/PressRoom/2017/Pages/Libertad---The-Mossad-Technological-Innovation-Fund.aspx> (дата звернення: 05.06. 2021).

References:

1. Hodasevich, N. D. (2019), “The Policy of the State of Israel in the field of ensuring national security”, *Materialy konferentsii* [Conference Proceedings], 76-ya nauchnaya konferenciya studentov i aspirantov [76th Scientific Conference of Undergraduate and Postgraduate Students], Belarusian State University, Minsk, Belarus, pp. 700–703, available at: <http://elib.bsu.by/bitstream/123456789/238211/1/700-703.pdf> (Accessed 04 June 2021).
2. Israel’s foreign intelligence Mossad (2012), available at: http://vimpel-v.com/security/special_comand/69-mossad.html (Accessed 05 June 2021).
3. Mossad Agentura (2021), available at: <http://www.agentura.ru/dossier/izrail/mossad/> (Accessed 04 June 2021).
4. Raviv, D. and Melman, Y. (2000), *Istoriya razvedyvatel'nyh sluzhb Izrailya* [History of Israel’s Intelligence Service], Mezhdunar. Otnosheniya, Moscow, Russia [in Russian].
5. Parahonskyi, B.O. (2008), *Blyzkyi Skhid: mizhnarodna bezpeka, rehionalni vidnosyny ta perspektivy dlia Ukrainy* [Middle East: international security, regional relations and perspectives for Ukraine], Foliant, Kyiv, Ukraine [in Ukrainian].
6. MOSSAD (2021), available at: www.mossad.gov.il (Accessed 05 June 2021).
7. Hadashot. Mossad has published another riddle on its website (2018), available at: <http://archive.hadashot.kiev.ua/content/mossad-opublikoval-ocherednuyu-zagadku-na-svoem-sayte> (Accessed 05 June 2021).
8. Lenta. ru. “Either Kill or Die” Poisons, bombs, intrigue. How has the legendary Mossad intelligence service been eliminating the enemies of the Jewish state for 70 years? (2021), available at: https://lenta.ru/articles/2021/04/01/mossad_70/ (Accessed 04 June 2021).
9. Sinovec, P.A. (2008), *Mizhnarodni kolizii navkolo iranskoï yadernoï programi. Blizkij Skhid: mizhnarodna bezpeka, regional'ni vidnosini ta perspektivi dlia Ukraïni: monografiya* [International

Colossi on Iran Nuclear Programs. Near East: international security, regional perspectives for Ukraine: monograph], PC Foliant, Kyiv, Ukraine [in Ukrainian].

10. Yanov, O. (2006), “Anti-terrorist aspects of the actions of the Israeli armed forces”, *Zarubezhnoe voennoe obozrenie*, vol. 8, pp. 12–22.

11. Igoshina, Zh.B. (2012), *Transformatsia Arabskyh krain u konteksti hlobalizatsii* [Transformation of Arab states in the context of globalization], Phenix, Odesa, Ukraine [in Ukrainian].

12. Babel. The Mossad has become Israel’s weapon against the coronavirus (2020), available at: <https://babel.ua/ru/texts/41943-mossad-stal-oruzhiem-izrailya-protiv-koronavirusa-agenty-zakupayut-i-perehvatyvayut-oborudovanie-i-tehnologii-cherez-svoyu-shpionskuyu-set-po-vseму-miru-pereskazyvaem-material-nyt> (Accessed 05 June 2021).

13. Ministry of Foreign Affairs of Israel. Israeli Foreign Intelligence is setting up its own innovation fund Libertad (2017), available at: <https://mfa.gov.il/MFARUS/PressRoom/2017/Pages/Libertad---The-Mossad-Technological-Innovation-Fund.aspx> (Accessed 05 June 2021).